

בתי המשפט

א 005241/05		בית משפט השלום בירושלים	
		לפני כב' השופטת יעל ייטב	
21/09/2009			

		1. משלי יעקב	בעניין:
		2. לילי משלי	
		3. ליטל משלי	
		4. שלום משלי	
		5. אלירן משלי	
התובעים	דורון גנסי	ע"י ב"כ עו"ד	
	נ ג ד		
		1. קווים מערכות תחבורה בע"מ	
		2. הדר - חברה לביטוח בע"מ	
הנתבעות	אמיר לאון	ע"י ב"כ עו"ד	

פסק דין**מבוא**

1. התובע 1, יליד 24.5.57, הגיש נגד הנתבעים תביעה לפיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לו, לטענתו, עקב תאונת עבודה שאירעה ביום 22.1.04.
2. הנתבעת 1 (להלן "הנתבעת") הינה חברה העוסקת בבטיחות בכבישים ובייצור תמרורים, אשר הייתה מעבידתו של התובע ביום התאונה. הנתבעת מסי 2 הינה חברת ביטוח, המבטחת של הנתבעת במועד הרלבנטי לתביעה.
3. הנתבעות כפרו בחבותן לפצות את התובע ובנזקים שנטענו על ידו.

האחריותעדות התובע

4. בתצהיר עדות ראשית פירט התובע ששירת כנגד תחזוקה בצה"ל עד שנת 2001. לאחר פרישתו מצה"ל, עבד במשך כחצי שנה כמאבטח בגן ילדים בימק"א ירושלים, ולאחר מכן, הוצע לו על ידי מנהלה של הנתבעת, אשר הכירו משירות מילואים ביחידתו, להצטרף לעבודה במסגרת הנתבעת. את עבודתו בנתבעת החל במהלך חודש יולי 2003, היינו, כחצי שנה לפני התאונה.
5. בתצהירו פירט התובע את שגרת עבודתו, אשר כללה הוצאת תמרורים מהמחסנים והעברתם לקבלנים, קדיחת חורים לתמרורים, קדיחת יחידות חיבור לתמרורים, הוצאת כלי עבודה לעובדים שונים, הרמת קונוסים המשמשים לעבודות בכבישים, הרמת מחסומי פלסטיק והעברתם לעובדים שונים.
6. באשר לנסיבות אירוע התאונה פירט התובע שביום שקדם לאירוע, קיבל הוראה מהממונה עליו, מר רמי ג'האן, לקדוח יחידות לתמרורים המיועדים לנתב"ג. במשך שני ימי עבודה קדח כ- 1,200 חורים, עבודה אשר תוארה על ידו כעבודה מאומצת מאוד. במהלך עבודתו נכנס מר רמי ג'האן מספר פעמים לבדוק את הספק העבודה, והבהיר לו שיש לסיים את ביצועה בזריזות.
7. התובע הדגיש שבמשך העבודה השתמש בשתי כפפות אשר סופקו לו על ידי הנתבעת, כפי שהשתמש גם במשקפי מגן ובנעלי עבודה שסיפקה לו. לטענתו לא רק שלא ידע שהדבר אסור, להיפך מכך, בשטח המסגרייה הוצבו שלטים גדולים שהורו: "כפפות חובה", "משקפי מגן חובה", ו"נעלי עבודה חובה".
8. את נסיבות התאונה תיאר כדלקמן:

"קדחתי כאשר אני אוהז בידי השמאלית בקצה יחידת החיבור שהיתה בולטת מהשלחן. בידי הימנית אחזתי בידיית מכונת הקדיחה. ידית זו מעלה ומורידה את המקדח. שעה שביצעתי קידוח באחת מיחידות החיבור, נתפס המקדח בתבנית, דבר זה גרם ליחידת החיבור המעובדת להשתחרר מן התבנית ולהסתובב כלפי מעלה. אחזתי בידי השמאלית את יחידת החיבור, וחששתי שבעת הסתובבות יחידת החיבור היא תפגע בגופי ולכן מיד שחררתי את יד ימין מאחיזת הידית ושלחתי אותה לעבר היחידה כדי להחזיק בה בחוזקה, כדי שתפסיק להסתובב. ע. ששלחתי את ידי הימנית לעבר יחידת החיבור נתפסה קצה הכפפה בסמוך לאצבע 3 בידי ימין במקדח המסתובב, הרגשתי כאב חד מאוד, והרגשתי שהאצבע נקרעת מגופי...".

9. במהלך חקירה נגדית השיב התובע שהתנועה שביצע בעת התאונה הייתה אינסטינקטיבית, במטרה להגן על גופו מפגיעה. כן השיב שבסיום עבודה, לאחר שמכבים את המקדחה, מנקים אותה משבבים.

10. התובע השיב שבמהלך שירותו בצה"ל לא הפעיל כלים, למעט כלים קטנים, כגון מקדחה רגילה, פטיש, מפתח צינורות שוודי, והוא מעולם לא עבד עם מקדחה מסוגה של המקדחה שהייתה מעורבת בתאונה. כן ציין שאחת לחודש השתתף בכנס בטיחות חטיבתי, אשר כלל גם בטיחות בעבודה. על פי עדותו, כשהגיע לעבודה ניתנו לו הסברים לגבי כלי העבודה על ידי מר רמי ג'יהאן וכן על ידי זיו, שאותו החליף בתפקידו.

11. בחקירתו הנגדית השיב שכול העובדים נהגו לעבוד על המקדחה עם כפפות, ושהוא עצמו היה מנפק להם אותן. כן השיב, שמעולם לא ניתנה לו הדרכה על כך שאין להשתמש בכפפות בעת העבודה על המקדחה.

12. לא זו אף זו התובע העיד שבביקור שערך במפעל ימים ספורים לפני מתן עדותו בבית המשפט, על מנת למסור זימון לעד מטעמו, הזדעזע לראות פועל עובד על מקדחה מאותו סוג שבה אירעה התאונה, תוך שימוש בכפפות, כפי שניתן לראות בתצלומים שצילם (מוצג ת/2).

עדות סאמי קדמאני

13. מטעם התובע העיד גם מר סאמי קדמאני, שהצהיר בתצהיר עדות ראשית על כך שעבד במפעלה של הנתבעת קרוב ל-10 שנים. כן ציין בתצהירו שעבד על המקדחה מאות פעמים, לעיתים ללא שעשה שימוש בכפפות אך לעיתים קרובות יותר תוך שימוש בכפפות. העד הצהיר שמעולם לא שמע הוראה או הנחייה לפיה יש להימנע מעבודה על המכונה תוך שימוש בכפפות. כן הצהיר שמעולם לא היה מגן על מקדחה כלשהי במפעל.

עדות המומחית ורדית איל ביקלס

14. המומחית לבטיחות מטעם התובע, גבי ורדית איל ביקלס, שהינה מהנדסת בטיחות העוסקת בחקירת תאונות ומתן עדויות מומחה בבתי המשפט, פירטה בחוות דעתה, שביום 30.5.06 נפגשה עם התובע במפעל וקיבלה מפיו הסברים על נסיבות התאונה.

15. בעמ' 3 לחוות דעתה ציינה "בבוחני את מכונת הקדיחה הבחנתי כי המקדח איננו מגודר כלל. הפעלת המכונה מתבצעת על ידי מתג, הנתון בדופן המכונה הימינית. אין במכונה זו מפסק חירום". המומחית פירטה שהן התובע, והן אדם נוסף, אשר שמו קוסטה דביגיה, הבהירו לה במהלך ביקורה במקום, שהמעסיק הורה להם ללבוש כפפות בכל מהלך העבודה. לצד תצלומים של המכונה עצמה, צירפה המומחית תצלום המראה את השילוט באולם, לפיו, בין היתר, השימוש בכפפות הוא חובה. כן ציינה שהתובע לא הודרך באשר לסיכונים בעבודה עם מכונת קדיחה בלתי מגודרת.

16. בחוות דעתה ציינה המומחית שעל פי כללי הבטיחות המעוגנים בפקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], התש"ל - 1970, במכונות שאינן מניע ראשי

יגודר לבטח כל חלק מסוכן שבהן, ובוודאי שיש לגדר כל חלק נע במכונה. לטענתה, זוהי חובה אבסולוטית, ואין לסמוך על הידע או המיומנות של העובד. כן ציינה "אנו עוסקים במכונת קדיחה, אשר לא הותקנו עליה מגנים כלל למניעת גישה והתקרבות ידו של התובע לעבר המקדח. יתרה מכך, מתג ההפעלה הותקן במקום בו הגישה אליו בעת אחיזת החלק המעובד איננה נוחה ונגישה". המומחית ציינה שורה של הוראות חיקוקים ותקנים המתייבים הצבת מגן, וציינה שאילו היה מותקן מגן כנדרש, לא הייתה ידו של התובע נפגעת בעת שהתקרבה למקדח, והתאונה הייתה נמנעת.

17. המומחית ציינה שעל פי התוספת לתקנה 3 של תקנות הבטיחות בעבודה (ציוד מגן אישי), התשנ"ז-1997, בתהליכים שבהם יש סכנה של כריכת הכפפה סביב חלק המכונה או חלק הקשור אליה, אין לספק לעובד כפפות. בשל כך היה על הנתבעת להורות לעובדיה להסיר את הכפפות בעת עבודה במכונה שבה אירעה התאונה, ועל כן, היתפסות הכפפה במקדח הסובב הייתה בלתי נמנעת בשעה שבה התקרבה ידו של התובע אל עבר המקדח בניסיונו לעצור את תנועת החלק המעובד. לעמדתה של המומחית, ניתן היה לפחות להתקין במכונה מתג חירום, אשר היה בו כדי להביא לעצירת המכונה. מתג זה לעמדתה, לא בהכרח היה מונע את תאונה, ואולם יש בו כדי להקטין את תוצאותיה החבלתיות.

18. בחוות דעתה פירטה המומחית גם את ההדרכה שהיה על הנתבעת להעביר לעובדיה בעת עבודה באמצעות מכונות המצויות בתנועה. בסופה של חוות דעתה ציינה המומחית: "גם עובד מבוגר המיומן והעירני, איננו יכול למנוע תאונה שעה שהמכונה אינה מגודרת לבטח. בלהט עבודתו, כל רצונו של העובד הוא לבצע עבודה טובה, ואינו נותן דעתו לענין גידורי המכונה כאשר אלה בנויים שלא כהלכה. על כן מחובתם של המעסיק לגדר את המכונה לבטח ובכך למנוע אפשרות פגיעה בגופו של כל משתמש... על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בעובד שאין לו הכשרה מקצועית בעבודות המתכת וכן שלא הודרך בכללי הבטיחות בעבודה בכלל ובכללי בטיחות בעבודה ליד מכונת קדיחה בפרט".

עדות רמי ג'האן

19. מטעם הנתבעת הוגש תצהירו של מר רמי ג'האן. בתצהירו נטען שהמקדחה שבה אירעה התאונה הינה מקדחת עמוד אנכית, שאינה מצריכה מתג חירום. העד הצהיר שקיימת הוראה מפורשת לעבוד על המכונה עם משקפי מגן, וללא כפפות. בתצהירו ציין שכל העובדים של הנתבעת מקבלים הדרכה לעבודה על כל המכונות, הדרכה הכוללת תדרוך בעל פה על אופן הפעלתן של המכונות. כן ציין העד שקיים שילוט תואם במסגרייה. העד טען שלתובע היה ידוע שאין לעבוד על המכונה עם כפפות, וכי לא רק שהוא הפר הוראה זו, הוא גם ניקה את שבבי הקידוח תוך כדי פעילותה של המכונה, במקום לעשות זאת לאחר כיבוייה בסוף היום, ובשל כך אירעה התאונה.

20. לאחר שהוגשו לתיק בית המשפט התצלומים ת/2, שבהם מצולם אדם עובד במקדחה תוך שימוש בכפפות, הגיש העד תצהיר עדות ראשית משלים, שבו טען שהעובד המצולם הינו עולה חדש אשר החל לעבוד במקום 10 ימים לפני שצולם, ואף שקיבל הנחיות ברורות לפיהן אין לעבוד על המקדחה עם כפפות, היפר את ההוראות שניתנו לו.

עדות המומחה אריק יודלה

21. מטעם הנתבעות הוגשה חוות דעת הנדסית של מהנדס המכונות, מר אריק יודלה. על פי המפורט בחוות דעתו ביקר המומחה במפעל ביום 17.12.06 ונפגש עם מר רמי ג'האן. במהלך ביקורו סיפר לו מר רמי ג'האן על נסיבות התאונה, כפי ששמען מפיו של התובע סמוך למועד התאונה.

22. המומחה פירט שהתובע מסר למר ג'האן גרסה שונה מזו שנמסרה לבית המשפט. לפי גרסה זו, ביצע התובע קידוח במספר רב של חלקים כשאינו חובש כפפות עבודה, ואולם בעת התאונה תבש התובע כפפות עבודה, אף שהדבר נאסר במפורש. זאת ועוד, על פי הגרסה שנמסרה לו אירעה התאונה שעה שהתובע ניסה לנקות בידו את שלחן העבודה של המקדחה ואת התבנית המותקנת עליו

מהשבבים שהצטברו במקום. התובע ביצע פעולה זו, על פי הנטען, בשעה שהמקדח עדיין הסתובב, ועל כן נתפס סיב שבלט מהכפפה במקדח הסובב.

23. המומחה התייחס לחוות דעתה של המומחית מטעם התובע, וטען שבענייננו מדובר במקדחת עמוד, המצוידת בכוש אנכי המופעל באמצעות מנוע חשמלי. מנוע המקדחה מסובב באמצעות תמסורת רצועה את הכוש. בנסיבות העניין סבר המומחה שאין צורך במפסק חירום, בשל מיקומו של מפסק ההפעלה. לטענתו, גם אילו היה גידור, היה הגידור מאפשר את הכנסת היד, על מנת לנקות את השולחן, כפי שעשה התובע, ועל כן מתגמדת חשיבותו של הגידור.

דין והכרעה

24. מעיון בראיות הצדדים ובטענותיהם עולה שאין מחלוקת על כך שבעת התאונה עבד התובע על המקדחה תוך שהוא עושה שימוש בכפפות. אין גם מחלוקת על כך שאין לעשות כן, ושבעת השימוש במקדחה אין לחבוש כפפות. המחלוקת בנקודה זו הינה בעיקרה בשאלה האם ניתנה לתובע הדרכה מתאימה שלא להשתמש בכפפות.

25. לאחר בחינת טענות הצדדים מצאתי שלא ניתנו הנחיה והדרכה מספקת באשר לשימוש בכפפות. התובע העיד במפורש על כך שמעולם לא קיבל הנחייה או הדרכה האוסרת שימוש בכפפות. כתימוכין הביא את עדותו של העד קדמאני, וכן תצלומים שצילם לאחרונה, בהם מצולם עובד המשתמש בכפפות. מתצלומי מומחית התובע עולה שהשלט היחיד הקיים במקום מחייב שימוש בכפפות. לא הוצגו בפני כל צילומים שבהם מצולם שלט אחר.

26. הנתבעת לא הוכיחה בדרך כלשהי את טענתה לפיה ניתנה הדרכה ברורה באשר לעבודה על המקדחה ללא כפפות. לאור קיומו של השלט הכללי התלוי במסגרייה, והמצולם בחוות דעתה של המומחית גבי ביקלס, ניתן היה לצפות שבסמוך למקדחה יוצב שלט המציין במפורש שהשימוש בכפפות אסור.

27. הנתבעת לא הציגה נוהל מסודר לפיו ניתנת התדרכה למשתמשים במקדחה, תאריכים שבהם עבר התובע הדרכה בדבר השימוש בה, או חתימה של התובע על כך שקיבל את ההדרכה. עדותו של מר ג'האן בנושא הייתה כללית, וכל שנאמר בה הוא שבדרך כלל נוהגת הנתבעת להדריך את עובדיה. העד לא העיד על כך שהתובע עצמו, שהינו כאמור עובד חדש יחסית, עבר את ההדרכה, באילו מועדים, ומה היה תוכן ההדרכה. עצם קיומם של תצלומים המעידים על כך שגם כיום נמצא עובד המשתמש במקדחה כשהוא חבוש בכפפות, מעיד על פגם הקיים בהדרכה הנהוגה אצל הנתבעת.

28. באשר לגידור, גם מחוות דעתו של המומחה מטעם הנתבעת, עולה שנדרש גידור. כל שנטען בחוות דעתו היה שכיון שהתאונה אירעה לאחר שהתובע החליט לנקות את השולחן משבבים, לא היה בכוחו של גידור למנוע את התאונה.

29. מצאתי שאין לקבל את טענת הנתבעת לכך שהתאונה אירעה בשל ניקוי שבבים תוך כדי פעולת המקדחה. הנתבעת לא הוכיחה טענתה זו. לא הוצג בפני תחקיר מסודר שנערך סמוך לאירוע המפרט את נסיבותיה. מר ג'האן עצמו לא היה נוכח בעת התאונה, כפי שהעידו גם הוא וגם התובע. לא זו אף זו. אילו הייתה המקדחה מגודרת כנדרש, לא הייתה לכאורה מתעוררת המחלוקת שכן ניתן היה להניח שרק מאחר שהתובע החליט לנקות את השולחן, החדיר את ידו מעבר לגידור ועל כן אירעה התאונה. ולבסוף ראוי להדגיש שהנתבעת אף לא הוכיחה שניתנה לתובע הדרכה לפיה אין לבצע ניקוי שבבים במהלך העבודה.

30. לאור האמור אני מקבלת את גרסתו של התובע ביחס לנסיבות התאונה.

אחריות המעביד ואשם תורם

31. לא תיתכן מחלוקת על כך שמעביד חב בחובת זהירות מושגית וקונקרטיית כלפי העובד. ההלכה הפסוקה מתמירה ומדקדקת עם המעביד וחובות הזהירות המוטלות עליו הן חובות מוגברות.

32. בענייננו מצאתי שהנתבעת הפרה את חובותיה כלפי התובע, הן בהפרת הוראות הבטיחות, המחייבות גידור המקדחה, והן בכך שלא ניתנה לתובע הדרכה מתאימה באשר לשימוש במקדחה, ללא כפפות, ללא ניקוייה משבבים במהלך העבודה. אשר על כן חבה הנתבעת כלפי התובע, הן מכוח רשלנות, הן מכוח הפרת תובה חקוקה.

33. ב"כ הנתבעים טען בסיכומיו כי לתובע רשלנות תורמת, הן מאחר שידע כיצד להשתמש במכונה, מכח ניסיונו בעת שירותו בצה"ל, והן בעקבות ההדרכה שניתנה לו. לא מצאתי שיש לייחס לתובע רשלנות תורמת, שכן בראש ובראשונה מצאתי שהיה קיים פגם במכונה, אשר לא גודרה כדין. כמו כן, לא ברור שמכוח טיבה של עבודתו בצה"ל היה לתובע ניסיון בעבודה במקדחה מסוג המקדחה עליה עבד בעת התאונה. מעביד אינו רשאי לצאת ידי חובה בכך שהוא מסתמך על הדרכה שניתנה, אם ניתנה, על ידי מעביד קודם, ומוטלת עליו חובה להדריך את עובדו בכל הוראות התפעול והבטיחות.

34. כפי שנקבע בפסק דינו של כבוד השופט אור בע"א 3719/01 - אגברייה עבדאללה נ' פקר פלדה בע"מ (מיום 31.10.02):

"לדעתנו, לא היה מקום, בנסיבות המקרה, לקבוע כל אשם תורם של המערער.

סעיף 37 לפקודת הבטיחות בעבודה מטיל על המעביד חובה מוחלטת להתקין אמצעי גידור לבטח, במובן זה שעל אמצעי ההגנה לתת ביטחון מלא לעובד הבא במגע עם המכונה המסוכנת (ראה, למשל, ע"א 240/87 קריכלי נ' אפ"ל בע"מ, פ"ד מג(507) 3). במקרה דנן, המשיבה לא התקינה אמצעי גידור לבטח, המונע לחלוטין את כניסת ידו של העובד מתחת לסכין, כנדרש בסעיף 37 הנ"ל. אמנם הותקנה במכונה עין אלקטרו-אופטית, אשר אמורה למנוע את ירידת הסכין כאשר ידו של העובד חודרת לתחום ירידת הסכין, אך הוברר בפועל שהמכונה הנדונה

לא ענתה על חובה זו, על כל הסיכון הרב שהיה בכך לעובדים ליד הסכין של המכונה. ..

יתירה מכך, עולה מחוות דעת המומחה, שלא היו במפעל המשיבה הוראות מפורטות לכיוון העיניים האלקטרו-אופטיות במכונות הכיפוף, וכי הפעלת מכונות הכיפוף ומערכת ההגנה האלקטרו-אופטית נלמדה בעל-פה מעובדים אחרים, ללא שהתקיים נוהל הדרכה סדור. .... הוא גם לא הודרך כהלכה בפני סיכונים.....

באשר להכנסת היד למכונה בפניה הוזהר באופן כללי, יש לזכור שהדבר נעשה על ידי המערער במסגרת רצון לתקן תקלה שארעה תוך כדי עבודה. אפילו שגה בכך שניסה לטפל בתקלה לבדו, יש להדגיש שלא ניתנה לו הדרכה של ממש על דרך פעולתו של מפעיל ראשי של המכונה וכיצד יש לטפל במצב בו הפח נתקע במכונה, תופעה שלא ניתן לטפל בה בלי להכניס יד למכונה. לא הוסברו לו מפורשות הסיכונים הכרוכים בכך, והיה לו יסוד להאמין כי העין האלקטרו-אופטית מגינה עליו.

העובדה שטיפל בתקלה ועבד ליד המכונה לבדו ללא העוזר, אינה צריכה להיזקף לחובתו. לא הוסבר למערער כי מנימוקים בטיחותיים צריכים לעבוד ליד המכונה שניים. לכך יש להוסיף, שכל רצונו היה שהעבודה לא תתעכב כאשר עוזרו התעכב ליד אחד מהעובדים האחרים. המדובר בענייננו באחד מאותם מקרים שבצד העדר הדרכה מתאימה לגבי צורת העבודה מצד המעביד, מגלה העובד חריצות, יוזמה ודבקות בעבודה. בנסיבות אלה, לא כל טעות שלו צריכה להיקבע כאשם תודם. בהתחשב בכל האמור לעיל, יש לזקוף את מלוא האחריות לקרות התאונה לחובת המשיבה."

35. על חובת הזהירות ואשמו התורם של העובד, עמד לאחרונה בית המשפט העליון בע"א 5435/07 מותמד אבו ליל נגד נ. א.ג. מהנדסים בע"מ ואח' (מיום 10.3.09) - "הלכה היא, כי:

"במקרה שמדובר בתאונת עבודה, אשר בה נפגע עובד, יש לדקדק דווקא עם המעביד בכל הנוגע להטלת האחריות לתאונה ולהקל במידה רבה עם העובד בייחוס רשלנותו, שגרמה או שתרמה לתאונה. היסוד הרעיוני לקביעת הלכה זו הוא בכך, שהמעביד הינו זה המופקד על המפעל או על העבודה, שבמסגרתה מבצע העובד את המוטל עליו, ומתפקידו לדאוג, שתנאי העבודה ושיטות העבודה יהיו בטוחים, והעובד יודרך כראוי כיצד לבצע מלאכתו" (ע"א 655/08 מפעלי קרור בצפון בע"מ נ' מרציאנו, פ"ד לו(2) 592, 604603, השופט ד' לוינ).

עוד נקבע, מפי דור ראשונים, כי "עובד העושה עבודה מסוכנת למען מעבידו אינו נותן את דעתו תמיד רק על בטחונו האישי שלו. אין זו ממידת הסבירות לדרוש ממנו שינהג כן, ולבוא אליו בטענה שאילו עשה הכל כדי להישמר לנפשו, היתה הסכנה חדלה להיות סכנה" (ע"א 5/65 המוסד לביטוח לאומי נ' שירותי נמל מאוחדים בע"מ, פ"ד יט(3) 205, 212211, השופט - כתארו אז - לנדוי; ע"א 477/85 בוארון נ' עיריית נתניה, פ"ד מב(1) 415, 426424). מסיבות אלה, "קיימת נטייה במדיניות השיפוטית שלא להטיל אחריות על העובד הנפגע בשל 'אשם תורם', אלא במקרים ברורים, בהם אשמו של העובד כגורם לתאונה בולט לעין" (ע"א 663/88 שירזיאן נ' לבידי אשקלון בע"מ, פ"ד מז(3) 225, 232, השופט בך; ע"א 435/85 מחמור בע"מ נ' אטדגי, פ"ד מא(4) 524, 528527). המקרה דנא אינו בא בקהל המקרים, בהם ברורה אשמת העובד הנפגע דווקא; בסופו של יום, הסיטואציה בה הועמד המערער על ידי המשיבה 1 גילמה את הסיכון שממנו נפגע, ובדין הטיל בית המשפט קמא את האחריות לכך על המשיבות. אם יועיל פסק דיננו להביא לתשומת לבם של מעסיקים את הגישה והתוצאה שבפינו, אולי יהא בכך גם יתד ופינה לשיפור ההדרכה ולמימוש בונה של אחריותם של מעבידים".

36. לאור האמור לעיל, אני קובעת שהנתבעת אחראית לאירוע התאונה, וכי עליה לפצות את התובע בגין הנוקים שנגרמו לו בעטייה. כן אני קובעת שאין כל אשם תורם של התובע.

הנכות הרפואית

37. במהלך התאונה נתלשה האצבע השלישית בידו הימנית של התובע. בעקבות התאונה פונה התובע לבית החולים הדסה עין כרם, ואושפז למשך 4 ימים.

38. לכתב התביעה צורפה חוות דעתו של פרופ' יואל אנגל, אשר קבע לתובע נכות בשיעור של 15%, בשל מגבלת תנועה בכל פרקי האצבעות, ושורש כף היד, לפי סעיף 135(1) ב' – ג' מותאם לתוספת לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי תאונות עבודה), התשט"ז – 1956 (להלן "התקנות"), וכך 15% נכות בשל קטיעת האצבע השלישית, כולל עצם המסרק, לפי תקנה 32(3)א לתקנות. המומחה קבע שהתובע זכאי לתוספת אחוזי נכות בשיעור של 50%, ועל כן נכותו הצמיתה הינה 45%.

39. מטעם הנתבעות הוגשה חוות דעתו של ד"ר שמואל וייס, שהעריך את נכותו המשוקללת של התובע בשיעור של 15% בלבד בשל קטיעה של האצבע, לפי סעיף 43(3)א לתקנות. עוד ציין המומחה שאין אפשרות להעריך את תפקוד כף היד בשל חוסר שיתוף פעולה מצד התובע. בסוף חוות דעתו קבע המומחה שהתובע יכול לשוב לעבודתו כמחסנאי, עם הגבלה תפקודית בגובה נכותו הרפואית.

40. בשל הפערים בין הנכויות שקבעו הצדדים מונה ד"ר מ' רוסו כמומחה מטעם בית המשפט לקביעת מצבו הרפואי של התובע. בחוות דעתו התייחס המומחה לטיפול הרפואי שעבר התובע לאחר התאונה, ופירט שבמהלך הניתוח שעבר התובע מיד לאחר התאונה, אובחנה קטיעה מלאה של כל אצבע 3, כולל תלישה של הגיד המכופף לכל אורכו, ופציעה באצבע 4. התובע שוחרר ביום 25.1.04 לטיפול אמבולטורי, וקיבל טיפולים במרפאה לכירורגיה של היד בביה"ת, כולל

חבישות. בעקבות התפתחות זיהום מקומי בפצעים, אושפז התובע בשנית ביום 11.2.04 ולאחר ניקוז הפצע וטיפול אנטיביוטי, שוחרר ביום 16.2.04. עקב התפתחות קשיון, החל התובע לקבל טיפול פיזיותראפי. לאחר שאצבע 2 החלה לסטות בהדרגה לכיוון המרווח שנוצר באזור החסר של אצבע 3, הוחלט לבצע ניתוח נוסף. ביום 9.11.04 אושפז התובע במחלקה לכירורגיה פלסטית. במסמך האשפוז צוין שהתחושה באצבעות 4 ו-5 נמצאה ירודה. למחרת בוצע ניתוח אשר במהלכו הועברה אצבע 2, כולל חלק מהעצם המטקרפלית שלה למיקום של אצבע 3. כמו כן נערכה השתלה של תוספת עצם וקיבוע באמצעות פלטת מתכת. התובע שוחרר מבית החולים ביום 12.11.04. התובע קיבל טיפול אמבולטורי, וכן טיפולים פיזיותראפיים ממושכים, בשל קשיון שהתפתח, אשר נמשכו זמן רב, גם לאחר אפריל 2005, אז אובחן איתו מלא.

41. בסיכום חוות דעתו פירט המומחה שלאחר פגיעה קשה בידו הימנית הדומיננטית של התובע, ולאחר הניתוח להעברת אצבע 2 למיקומה של אצבע 3, הושג בהדרגה איחוי טוב, וכיום יש להתייחס לאצבע שהועתקה ממקומה כאצבע 3. המומחה פירט כדלקמן: "הנבדק לא היה מסוגל להפעיל את היד הימנית עד שהושג איחוי מלא של העצם והאצבע החלה לתפקד. בנוסף לכך התפתחו נפיחות וקשיון באצבעות, שחייבו טיפול ממושך של ריפוי בעיסוק. לדעתי, לאחר שהמצב התייצב היה הנבדק יכול להתחיל לעבוד באיזושהי עבודה שאינה מחייבת להפעיל את היד הימנית התפקוד מלא, אלא להפעילה כיד עזר. כיום האגודל מתפקד כראות, ובאצבעות 3,4 ו-5 נותר מצב שבין קשיון נוח לקשיון לא נוח".

42. בעקבות ממצאיו, לרבות בדיקות התובע, קבע המומחה לתובע בחוות דעתו נכות משוקללת לצמיתות בשיעור של 38.5% כדלקמן:

15%- בשל קטיעת אצבע 2 (או אצבע 3), כולל עצם המסרק, ביד הדומיננטית, לפי סעיף 43(2)(א) לתקנות;

8.5% - בשל אצבע 3 הנוכחית, הממוצע שבין סעיף 43(3)(ב) קשיון לא- נוח (12%), לבין סעיף 44(4) קשיון נוח (5%);

7.5% - בשל אצבע 4, לפי הממוצע שבין סעיף 43(4)(ב), קשיון לא – נוח (10%) לבין סעיף 44(4) קישיון נוח (5%);

7.5% - בשל אצבע 5, חישוב כמו לגבי אצבע 4.

כן ציין המומחה שבמצב ידו הדומיננטית של התובע, הוא אינו יכול לחזור לעבודתו הקודמת כמחסנאי, או לבצע עבודה פיזית המחייבת את הפעלת ידו הימנית או את שתי ידיו בכוח ובמאמץ. יחד עם זאת, סבר המומחה, שהתובע יכול לבצע עבודות שאינן מחייבות את הפעלת היד הימנית. בשל כך המליץ על הפעלת תקנה 15.

43. המומחה קבע לתובע נכויות זמניות: בשיעור של 100%, למשך 15 חודשים, ובשיעור של 50%, למשך 3 חודשים נוספים.

44. המומחה השיב לשאלות הבהרה, אף נחקר בפני על חוות דעתו, והסביר את הבדיקות שערך, את ממצאיו ואת קביעותיו. במהלך חקירתו לא מצא לנכון לשנות את קביעותיו ומסקנותיו. כן ציין שהתובע ניסה לשנות את היד הדומיננטית, ולא הצליח בכך, ועל כן נותרה ידו הימנית היד הדומיננטית.

45. ועדה הרפואית של המוסד לביטוח לאומי מיום 4.7.04 קבעה לתובע נכות זמנית בשיעור של 20%, מיום 21.4.04 ועד יום 31.12.04. ועדת המלי"ל מיום 28.8.05 קבעה לתובע נכות צמיתה בשיעור של 63% הכוללת את הפעלת תקנה 15.

46. בא כוחן של הנתבעות קבל על כך שהמומחה מטעם בית המשפט קבע לתובע נכות בשיעור גבוה יותר משיעור הנכות שנקבע על ידי מומחה בית המשפט. לאחר עיון בטענות לעניין זה, מצאתי שאין בכך כדי למנוע את אימוץ מסקנותיו והמלצותיו של מומחה בית המשפט. כל אחד מן הרופאים הינו מומחה בתחומו, ויש להניח שנתן את חוות דעתו מסיבה עניינית, ללא הטייה של ממצאיו. אך טבעי הוא ששיקול דעתם של מומחים שונים יוביל לתוצאות שונות, ועל כן אין

בקביעה נכות גבוהה יותר, אשר נעשתה על ידי מומחה בית המשפט, כדי להצביע על פגם כלשהו.

47. שנית, ד"ר רוטו התייחס באריכות לכל ההתפתחויות במצבו הרפואי של התובע, אשר חייב שלושה ניתוחים ותקופת החלמה ממושכת. את קביעותיו הסביר על בסיס ממצאיו הקליניים והרשומות הרפואיות שעמדו בפניו כאחד. חוות דעתו של מומחה מטעם התובע ניתנה ביום 18.4.05, בעוד שחוות דעתו של ד"ר רוטו ניתנה ביום 20.5.07, ויתכן שעמד בפני המומחה מטעם בית המשפט חומר רפואי נוסף וכן תמונה פרספקטיבית רחבה יותר בנקודת הזמן שבה ערך את חוות דעתו, לאחר גמר הטיפולים בתובע ולאחר התייצבות מצבו.

48. אשר על כן אני מאמצת את קביעת ד"ר רוטו וקובעת שנכותו הרפואית של התובע הינה בשיעור של 38.5%.

השלכות התפקודיות של הנכות

49. לטענת התובע בסיכומיו, יש לקבוע שנכותו התפקודית גבוהה מנכותו הרפואית, ויש לקבוע שהגריעה מכושר השתכרותו בעבר הייתה בשיעור של 100%, ובעתיד הינה בשיעור של 60%. התובע הפנה לכך שמדובר בפגיעה קשה בידו הדומיננטית, ולכך שבפועל מאז התאונה הוא מובטל. כן הפנה לכך שאפשרותו לבצע הסבה מקצועית הינה מוגבלת, שכן ניסיונו התעסוקתי מוגבל לעבודות מחסנאות בלבד, וכשם שקבע ד"ר רוטו, אין הוא יכול לעסוק במקצועו, אין הוא יכול אף לעסוק במקצוע המחייב הפעלת יד ימין, או מקצוע המחייב את הפעלת שתי הידיים במאמץ.

50. בא כוחן של הנתבעות הפנה לכך שבמהלך חקירתו הנגדית של מומחה בית המשפט, השיב המומחה שהשיעור של 38.5% מתייחס לנכות הרפואית והתפקודית כאחד.

51. על פי ההלכה הפסוקה, יתכנו מקרים שבהם ימצא ששיעור הנכות התפקודית,

או הגריעה מכושר ההשתכרות, גבוה משיעור הנכות הרפואית. כפי שנקבע בע"א

3049/93 גירוגיסיאן נ' רמזי, פ"ד נב (3) 792 –

ב "נכות רפואית בשיעור מסוים יכולה להשפיע על יכולת התפקוד של תובע
פלוגי בשיעור גדול יותר מאשר על תובע אלמוני, הן בהתחשב במקצועו,
והן משום שלתובע האחד מובטח מקום עבודה שבו יוכל להתמיד
ג בעבודתו, על־אף נכותו, ולתובע האחר – אין מובטח מקום עבודה. יש
חשיבות למצב התעסוקה בשוק, וכן לגורמים נוספים אשר יכולים
להשפיע על כושר השתכרותו של התובע בנכותו. אומר על כך השופט
ד ברנזון בע"א 50/62 קליין נ' רוזנברג [3], בעמ' 1577:

"...נזק ממון שהיה לנפגע בתביעת נזיקין נקבע על בסיס של הפסד
כיס והפסד הכנסה, והפסד הכנסה ונכות גופנית אינם היינו הך. יש
והאדם נפגע פגיעה קלה יחסית מבחינה גופנית, אך תוצאותיה
הכלכליות קשות וחמורות; ויש וקורה היפוכו של דבר. הדבר תלוי
המקצוע של האדם, בכושר הסתגלותו למצבו החדש, בשלמותו
הנפשית ואיתנותו הרוחנית ובגורמים רבים אחרים המשתנים
ממקרה למקרה. כנר, שנפגעו שתיים מאצבעות ידו השמאלית, עשוי
לקפח את מקצועו המיוחד הזה כליל ולסבול הפסד חמרי עצום למשך
כל ימי חייו. לעומת זאת, מנהל חשבונות שנפגע בשתי רגליו, אך רוחו
נשארה איתנה, ייתכן ויוכל להמשיך במקצועו הקודם והפסדו
החומרי עלול להיות לא גדול ביותר".

ובמילים אחרות, אותה נכות יכולה להשפיע באופן שונה על כושר
השתכרותו של האחד לעומת רעהו, וכל אימת שניתן להוכיח את
הפסד כושר ההשתכרות הממשי, אין נזקקים לשיעור הנכות כמוודד
לקביעת הפסד זה...".

52. כידוע, מסורה הסמכות לקבוע מהו שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות לבית

המשפט, ולא למומחה הרפואי. בענייננו מצאתי ששיעור הגריעה מכושר

ההשתכרות גבוה משיעור הנכות התפקודית. התובע נפגע פגיעה קשה בכף ידו הימנית, שהינה כף היד הדומיננטית. בעטייה של הפגיעה האמורה לא חזר התובע לעבודתו, אף התקשה להשתלב עד כה בעבודה אחרת. התרשמותי הן מעדותו של המומחה הרפואי והן מחקירתו של התובע עצמו, שאין עוד באפשרותו לעסוק בעיסוק שבו עסק ערב התאונה, מחסנאי, העוסק במלאכת כפיים. בשל השכלתו וגילו, קשה לתובע לערוך הסבה מקצועית וללמוד מקצוע חדש. בנסיבות האמורות נראה שיש לקבוע ששיעור הגריעה מכוסר ההשתכרות עומד על 50%.

הנזק

כאב וסבל

53. בשים לב לטיבם של הנזקים שנגרמו לתובע, לניתוחים שעבר, לתקופות אשפוז, ולתקופת ההחלמה שנדרשה לו, במהלכה עבר טיפולים פיזיותרפיים ממושכים, ובשל המום הבולט שנותר בכף ידו חסרת האצבע, אני פוסקת לתובע בשל כאב וסבל, סכום של 300,000 ₪.

הפסד הכנסות בעבר

54. בעקבות התאונה נאלץ התובע לעבור מספר ניתוחים, וזאת לאור התפתחויות שאירעו במצב כף ידו. מומחה בית המשפט, ד"ר רוטו, פסק לתובע נכות זמנית מלאה, בשיעור של 100%, למשך 15 חודשים, ונכות בשיעור של 50% למשך 3 חודשים נוספים. כאמור, לאחר תאונת העבודה לא שב התובע לעבודתו.

55. בסיס שכרו הרלוונטי של התובע, על פי נתונים ממוצעים של שכרו בששת חודשי עבודתו, ובשים לב למרכיב ההצמדה, עומד במקורב על 9,000 ₪.

56. בשל התקופה הראשונה של 15 חודשים, אני פוסקת לתובע הפסד שכר מלא, היינו, סכום של 135,000 ₪. ביתרת התקופה, על פי שיעור הגריעה מכוסר ההשתכרות שנקבעה, בשיעור של 50% למשך 52 חודשים אני פוסקת לתובע סכום של 234,000 ₪. סה"כ בגין הפסד הכנסות בעבר, סכום של 369,000 ₪.

אבדן השתכרות בעתיד

57. כאמור, מצאתי שיש לקבוע את שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות בשיעור של 50%. בהתאם לתחשיב אקטוארי מלא אני פוסקת לתובע סכום של 651,600 ₪ בראש נזק זה.

הפסד זכויות פנסיה

58. התובע תבע פיצוי בשל הפסד זכויות פנסיה. לא הובאו בפני נתונים כלשהם באשר לזכויותיו הפנסיוניות ולהפסד שנגרם לו. לא מדובר במקרה רגיל, שכן כיום התובע מקבל קצבת פרישה מהצבא. את עבודתו אצל הנתבעת החל ביולי 2007, בגיל מבוגר יחסית, גיל 46, ולא הובאו כל נתונים באשר לזכויותיו הפנסיוניות שלהן היה זכאי אילו המשיך בעבודתו עד גיל פרישה. בנסיבות אלו קשה להעריך מהו ההפסד שנגרם לו וקשה ללמוד על עניינו ממקרים אחרים.

59. מצאתי שיש לפסוק לתובע סכום גלובאלי של 70,000 ₪. סכום זה הינו סכום מקורב המתקבל לאחר היוון כפול, ובשים לב להנחות הבאות: לאור גילו היה מעבידו של התובע מפקיד עבורו את סכומים לקופת גמל, ולא לקרן פנסיה. כנגד הפקדות המעביד בשיעור של 5% יש לקזז את הפקדות העובד, בשיעור דומה, (אך לא זהה, שכן התובע עשוי להיות זכאי לזיכוי בשל הפקדה לקופת גמל), מרכיב פיצויי הפיטורין מהשכר, היינו 9,000 ₪ לכל שנת עבודה, החל משנת 2008. כפול שיעור הגריעה מכושר ההשתכרות.

עזרת הזולת

60. בתצהיר עדות ראשית הצהירה תובעת 2, שהיא אשתו של התובע, שלאחר התאונה ושחרורו מאשפוז, טיפלה בתובע, החליפה לו תחבושות, קלחה אותו, וכיוצ"ב לטענתה, התובע נזקק לעזרה בכל שעות היממה, והיא זו שהעניקה לו עזרה זו. כיון שהתובע אינו יכול לשרוך שרוכים או לכפתר כפתורים, סייעה לו בתחילה, ובהדרגה היה צורך לשנות את לבושו. כן הצהירה שלפני התאונה סייע לה התובע בקניות, בנשיאת הסלים הביתה, בניקיון. כמו כן, לפני התאונה טיפל התובע בכל תקלה

בבית. כיום, בשל נכותו, בכל תקלה יש להיעזר באיש מקצוע, בין אם מדובר בחשמלאי, בין אם מדובר באינסטלטור.

61. בשים לב לנכות ולטיפולים הרפואיים והפיזיותרפיים שהיו לתובע, ניתן להניח שהוא היה זקוק לעזרת הזולת. לאור ההתפתחויות, אין ספק שבעבר הוא נזקק לעזרה רבה יותר מאשר יזקק לה בעתיד.

62. עזרה זו ניתנה לו על ידי אשתו בלבד. אני פוסקת בראש נזק זה סכום גלובאלי של 300,000 ₪.

הוצאות וניידות

63. התובע תבע הוצאות ניידות בלבד. לטענתו הוא אינו יכול לנהוג במכונית בעלת הילוך ידני, ועליו לרכוש מכונית בעלת תיבת הילוכים אוטומטית, ועל כן יש לפסוק לו הוצאות ניידות.

64. לא מצאתי שיש מקום לפסוק פיצוי בשל ראש נזק זה. לא הובאה ראיה לכך שאין באפשרותו של התובע לנהוג. מרבית הרכבים הינם בעלי תיבת הילוך אוטומטי. לא מדובר בדבר חריג או במותרות המצדיקות פיצוי מיוחד.

סיכום

65. אשר על כן יש לפסוק לתובע סכום של 1,690,600 ₪. מסכום זה יש לקזז את הסכומים שלהם זכאי התובע מהמל"ל, הנאמדים על פי חוות דעת אקטוארית שהגישו הנתבעים בסיכומיהם לסכום של 1,183,403 ₪.

66. אני מחייבת את הנתבעות לשלם לתובע ביחד ולחוד, תוך 30 ימים, פיצוי בסכום של 507,197 ₪. לסכום זה יתווספו שכ"ט עו"ד בשיעור 20% בתוספת מע"מ, וכן, הוצאות המשפט, ובכלל זה עלות שכ"ט המומחים מטעם התובע והאגרה ששילם, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד הוצאתן.

67. ככל שהסכום לא ישולם עד המועד האמור, הוא ישא הפרשי הצמדה וריבית כדין, מהיום ועד ליום התשלום בפועל.

לפני יעל ייטב 54678313-5241/05

ניתן היום ג' בתשרי, תש"ע (21 בספטמבר 2009) בהעדר הצדדים

יעל ייטב, שופטת

נוסת מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן